

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Muntaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts; -l' any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. l' any.

Any VIII

Barcelona 22 Agost de 1914

Núm. 355

La guerra i els provincians

SUMARI

La guerra i els provincians.

L'Heroisme de la pau. per JOSEP LLEONART.

Discurs Presidencial.—Jocs Florals de Badalona, per JOSEP CARNER

El Cançoner, Poemes de Josep Pijoan.

Paolo Ucello, De les «Vides imaginaries» de Marcel Schwob, per J. FARRAN I MAYORAL, traducció.

Histories extraordinaries d'Edgar A. Poe.—La caiguda de la casa Usher.—C. R. B. trad.

Els tres xavos, per F. MASPONS I LABRÓS.

De la premsa

Davant la guerra europea.—Lo que podria fer Barcelona, per PERE LLOBERA.

La Patria i l'Estat, per M. FOLGUERA DURAN.

Joffre, el taciturno.

Llibre nou

LA MERLA

per JOSEP LLEONART

Biblioteca "Illes d'Or"

Uns quants segles de penuria econòmica i espiritual han deixat a l'ànima catalana, ran de totes les seves qualitats, i fins permetent totes les futures rehabilitacions, una mena d'encongiment, de sécs llastimosos de poqedat.

Al damunt del nostre perdurable instint nacional, semblant devegades colgar-lo tot, hi ha les habituts provincianes, els prejudicis modestos; els quals es deuen en la nostra raça no pas a una clàssica simplicitat dels costums, ni a la moderació, ni al seny, sinó a una pobresa d'esperit que gradualment se'ns feu connatural, a la grisor d'horitzons d'una menestralia que havia perdut els estimulants socials de la aristocràcia directora i el gran comerç expandidor: a la humilitat d'un estament convertida en la característica de tot un poble.

¿No veiem encara avui en certs catalanistes deixalles del provincianisme antic? ¡pobres infeliços que creuen que un ministre és superior a un porter del Senat, s'extasiem amb el castellà bonic de quatre ripis dedicats a Santa Maria la Blanca o una sultana amb ulleres tremoloses de passió, i es pensen que hi ha alguna cosa més que serradures dintre els maniquins de la ciencia oficial o, per dir-ne una, de l'Academia de Sant «Fernando»!

Peró encara és més descoratjador—perquè ja no es tracta de dolcíssima gent badoca—que molta gent de la que podria reaccionar contra aquesta llastimosa adjectivitat, contra aquesta mena d'existència rudimentaria, com si fos de ombres d'altres cossos, no trobi més oposició al provincianisme castellà que el provincianisme de qualsevol estat eu-

ropeu. Encara no gosen ser catalans, amb personalitat de visió i de judici, amb actuació propia,— per modesta que hagi d'ésser a la primeria—dins la vida universal. No han volgut viure de quatre xistos d'en Jackson Veyan, d'una alternatives trista de dispesera que havia estat neboda d'un director general, de intolerables «apuntes» universitaris apresos fil per randa, de visió pseudo-burocràtica de l'univers i de psicologia femenina de «cante jondo»; i tenen raó. Però, ¿no és una llàstima que visquin, TAMBÉ SEGONS FÓRMULA, d'una admiració (sense reserves, sense llibertat, sense elegancia ponderativa) de qualsevol dels pobles civilitzats del món, i se n'erigeixin en colònia? A què diem civilització sinó a una actuació perfecta de la PROPIA energia espiritual? Es possible obtenir la civilització per pura comanda al taulell d'un país estrany, com si es tractés d'un article de bazar? I a quina eficiència considerable pot arribar un esperit que cerca una cultura no pel daler d'una eficaç i penosa elevació, sinó per disoldre's en un benestar d'altri ja conseguit?

En el període actual, en aquesta vibració especialíssima dels esperits desvetllada per la guerra europea, el provincianisme de molts arriba a modalitats purament grotesques. La gent devora les inventives ridícoles de les prempses rivals, la fecunda obra imaginativa de les agències telegràfiques de una i altra banda, i està amb un ai al cor, no per consideració d'amples horitzons polítics, de formidables accions i reaccions de l'humanitat, sinó perquè s'ha posat una etiqueta, i la etiqueta no

el deixa sossegar. El periòdic jaumí que parla de l'Alemanya, com d'un immens requetè oblidant quina és la religió de l'Estat i la moral de Berlin, el periòdic republicà que s'exalta amb el triomf dels aliats i amb la seva causa liberal sense recordar-se de l'autocràcia de Prússia ni del «clericalisme» de Bèlgica, seràn documents saladíssims de la nostra època; però hi ha un diari a Barcelona, per fortuna, un diari no neutre—la neutralitat és un horror!—sinó ecuanim; que no

parla com el porter d'un consolat, sinó amb naturalitat i sabor catalana, amb LLIBERTAT. Aquest diari és *La Veu de Catalunya*.

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibreria d'Alvar Verdaguer i a la nostra Administració.

Preu: 2 pessetes

L'Heroïsme de la pau

Aquests dies passats, del contacte amb l'espessor de la ciutat se n'aixecava adins de cada u de nosaltres un sentiment nou que en diríem endevinament de l'heroïsme i fins espurna d'heroïsme, com si els orguens nobles de la nostra individualitat s'haguessin engrandit i bateguessin més intensament.

Ara, en la calma d'aquesta platja estic pensant quin dó arcangèlic no fóra si aquesta ventada de braó que ens debat la sang i ens fa pujar a flor de pell un poder de vida interior que dormia, arribés a esdevenir un impuls tant consanguini, que ja desmemoriats de material soroll de canons i fatxendeses, menyspreant com la causa grollera el fet de la guerra que la vulgar deria deportiva sol pendre's com un partit de joc amb apostes, no més quedés del seu influx en la nostra natura somoguda el pur impuls que diu: avant i enlaire.

Tinc de confessar, cogitant de mi mateix, que l'acreixement del batec del meu cor de home entre els homes, l'aixamplament dels esperits que es feia en mi dies passats, en contacte amb la munió, eren més nets de vanes imaginacions i d'instint fer, més nets, en fi, quan es criaven en la simpatia o l'engunia d'algunes gentades palpitantes del re-top de la guerra, que no pas en la lectura de les noves o en l'escolt dels comentaris de la guerra material.

Amb el cor a la mà, no pas en el deport de declarar-nos pel cantó alemany o pel cantó francès tot ficant-nos el diari a la butxaca, sinó en aitals visions directament humanes hi trobava la fondaria del moment i la nostra part d'heroïsme.

Veia en aquell orguen il·lustrador de la vida, que és una estació, un pilot d'homes, algunes dones i criatures entre ells, drets, asseguts, entremig dels sarrons i els sacs de la seva pobresa no menys tèrbols que ells. Valencians que gairebé empaitats venien de França, del treball de les vinyes, i contaven la seva via esverada per poblacions que l'aire era esquinçat de clarins i mogut de tropa, i de les masies quedant vuides d'homes i de cavalls per a servir la guerra. I esperaven tornar a les llars sense queixa, i alguns sense diners pel viatge, es deia.

Quan ja era al tren he sentit un picament de mans, darrera d'un altre que arrencava, i uns cristos de comiat, d'aquells esglaiats, que sembla que al darrera té de venir-hi algun esqueixament mortal. Els ulls s'aixecaven del paper i cessaven les profecies en el nostre tren, i al restar la via lliure s'havia vist a l'altre andén una munió girada cap a llevant; mans que encara picaven, mocadors voleiants, i de moment la gran corrúa ressignada girava l'espatlla al llunyà con-

voi, amb una remor sorda de les veus que la gran hora viril engroixeix, i entre les dames mocadors als ulls, i en tots aquell pas que vol ser ferm, mes els cossos tendint a arremadar-se per trobar aguant, mentres queda a la mirada l'encantament de fóra món; ulls fits en uns horitzons sense fronteres perquè es desperten de sobte verament a un viure nou.

Jo també em sentia aleshores viure en un món més enllà, entengui's, fins més enllà del món remorós de la guerra objectiva, allà darrera.

Doncs, en el valor que de moment havien prè semblantes visions al nostre voltant, en la comprensió més cordial i forta que elles ens inspiraven dels sentiments de humana solidaritat, de oblit d'un mateix, d'arrencament, en això hi havia l'endeu-nament més pregó i més pur de l'heroïsme en nosaltres.

Amb l'heroïsme al cor cap a la pau, no fóra aquesta també una bella actitud entre l'imperialisme i el pacifisme, escaienta als llatins que encara restem fóra de l'accident de la lluita material, fóra d'aqueixa causa grossera de tanta humana dolor i sacrifici?

Quin somni formós, Deu meu, si el dia que la sang fos aixuta i els focs apagats, al dir algú d'ells: «Veieu el fruit del nostre heroïsme» nosaltres poguessim contesta'ls-hi: «Doncs, veieu la flor del nostre, blanca del sacrifici, flairosa del dolor reclós, neta de sang. No us en havíeu adonat que hi ha un heroïsme de la pau?»

JOSEP LLEONART

Biblioteca "Illes d'Or"

La més selecta de les Biblioteques literaries

1 pta. el volum

Les illes d'Or.—de F. Mistral (trad. Maria Antonia Salvà).

Vida al pas.—per Joan Maragall.

Somnis.—per Guerau de Liost.

La Merla.—per Josep Leonart.

Se troben de venda a la Casa Luis Gili, Editor i llibrer, Claris, 82, i a nostra Administració.

MOSAICHS E F ESCOFET & C

Paviments Unitas

Barcelona

Ronda Sant Pere-8

Discurs Presidencial del Jocs Florals de Badalona

Temps era temps que la costa daurada de Catalunya no com ara dormia a l'ombreig de pins i de pampolades; el terraçà oblidava les seves quintanes soleioses on reix tota grana i tot empelt, el mariner la seva presa astorada i bellugadica de tots colors: uns i altres el petit guany, el camí fet d'esma, la mesquina sollicitud de cada dia, i fins i tot l'amor de costum sota la lluna clara. Era en el temps més heròic de la nostra historia; o si voleu, — creient igual que jo que la vera historia de Catalunya serà en el seu pervenir, — era el temps més pur de la nostra mitologia. El príncep de més gosadía que hi hagué llavors a la terra, el fill del Rei Jaume I, havia comandat que es bastissin naus, llenys i galeres, i ningú no sabia per quina empresa era l'aparellament. I a Colliure, els ferrers no feien sinó àncores, i el Pirineu s'estremia del flam i el brogit de les fargues. I a Roses, i a Torroella, i a Palamós i a Sant Feliu i a Sant Pol de Maresmies i a Barcelona, els mestres de aixà duien selves senceres a la mar, «que era insanitat l'obra que s'hi feia»; com també a Tarragona, Tortosa, Penyíscola, Valencia i per tota la costera de les marines, on jeia l'arbre, encara amb son niu i amb l'esquinç d'una terenyina, i qui sab si d'un vel de fada que tot just havia estat prou amatent de fugir. I mentrestant a les ciutats de terra endins, les gents més enterques, rient amb mal averany, tot era amuntegar ballestes i cairells i cordes i llances, darts, cuiraces, capells de ferre, escuts, paveses i manganells; i a les marines trabucs, i pedres de giny a les pedreres. Era un vent de gloria el que movia aquells homens, fendint, tallant, forjant, picant els estres de la guerra: era una juvenesa de raça, una vitalitat que s'expandia brogidora com el saltant de les aigües suara desglacades. I ningú no sabia be on caminarien les gents de Catalunya: el rei callava. I cavallers i ballesters i almogavers i servents de mainada, venien, tot creuant les serres, il-luminats de fe catalana, transfigurats encàr de la vida gentil i miraculosa del Rei Jaume. I fou llavors que l'Europa s'astorà, ja en aquell temps rezeloses de tot esclat de juvenesa; i missatgers del Papa i del rei de França i del rei d'Anglaterra i d'altres senyories del món eren tramesos al Casal d'Aragó per assabentar-se de contra quin noble Casal de la terra s'acoblava aquella gran escampadica de pobles que aixordava el món amb la seva amenaça de victoria. «Tot el món, — diu en Montaner, — estava amb les ales alçades d'aquest senyor, què faria.» En aquell temps, jo us dic, tot el món cercava les pronóstiques de ço que abastaria el reialme

d'Aragó, en l'estel rogenic, i en les nuvolades de la posta d'un dia de vent. Començava la nostra hora divina de l'Italia, el nostre moment gibellí amb fulgurances del Sacre Imperi Romà, la realesa de la mar.

Recordem-nos-en, de la nostra joventut catalanesca, d'aquell esclat que un dia s'hagué de retré i morir quan tot just assolía el primer punt del assaonament. Recordem-nos avui d'aquell moment de la paor i el dubte de l'Europa que amb la seva pressa ponderativa, tant graciosa i vivent, ens descriu el Montaner. I sapigheu, que en acceptar nosaltres el llegat dels dies antics, ell no ha mai d'induir-nos a un encantament estèril, a una devoció malaltica del record pel record, a dir-nos:—Aquesta fou la mida suprema de la nostra gloria que mai ha d'ésser ultrapassada.—Ah, honesta gent de Catalunya, ah, gent que t'aconortes i fas un goig casolà del petit guany, del camí fet d'esma, de la mesquina sollicitud de cada dia, de l'amor aigualit i l'esperança eixalada, jo voldria que el teu record no fos una pia delectança, sinó el primer incentiu d'un daler de emulació que mai més no s'estingís en tu, el caliu diví que amb les seves guspises imaginatives t'abrandés de passionalitat, la veu que et despertés en la mitja nit, damunt el jaç mediocre, i atormentés la teva ànima amb l'ambició, que és la gran creadora de la vida.

Quin és avui el teu sentit, bona gent honesta, davant el trasbals de tota la terra, davant la lluita per terra, mas i cel dels pobles que són la vida del món? Estàs contenta de la teva mica de racer. Tafaneges amb una certa meravella les silencioses restelleres d'homens, d'armes brillants sota el dia nuvolós, i els grans castells d'acer que passen per la mar. Tu t'ho mires com si tot

això fossin característiques de races superiors; i coneixent que la superioritat es guanya amb l'immolació, cruenta o incruenta, sents una delicia secreta de la teva inferioritat. Així no et cal esquerraçar-te, ser generosa de tu mateixa. T'acotxes com la dona de sa casa, plena de ufana i de natural virtut, però que, gomboldant-se voluptuosa en nits de pluja, pensa amb un infinit estirament de benestar que en aquella hora hi ha gent que va pel món, i que ella no n'és.

I bé: la guerra és dura, es implacable, és orba, i tots els homens de bona voluntat han de sospirar-ne la fi. Però avui com avui els homens la viuen, i les races noves se'n valen per fer-se lloc a la terra, i les nacions esclaves o esquarterades hi acuden com al juí de Deu, i les nacions poderoses hi proven si es manté la seva energia; i aquesta revisió és necessaria perque cal sempre una correlació entre la força i el senyoreig, i seria la major immoralitat de la terra el senyoreid sense força.

No estranyeu, doncs, que avui en dia una joventut, per la qual l'ideal s'encarna en aquest sol nom: Catalunya, sentí la aspiració vivísima que la nostra personalitat pugui viure amb tots els senyals i totes les eficacies de la vida; que la nostra niçaga, posseïdora d'un patrimoni llatí que tot just es comença d'artigar, no tingui pas com delicia una vida grisa de poble que viu en pau perquè no fa nosa i que no fa nosa perquè no té ideal, sinó que sigui un valor intens en l'aplec de les nacions, que ajunti l'inspiració dels poetes i la riquesa dels negociants, la profunditat de les savieses, la gracia de la cultura i la mateixa gloria militar.

I al demanar pel avenir de Catalunya una epopeia, no volguem accontentar-nos de una sedició local, d'un alçament romàntic de caràcter purament negatiu. Exigim-li la grandesa a la nostra epopeia, exigim-li un valor universal, una cotització europea. La oligarquia castellana ha malmersat la tradició d'una forta política exterior que rebé del Casal d'Aragó; l'oligarquia castellana ha convertit l'Espanya per la seva inercia

Fàbrica Barcelonesa de Cel·luloide, Goma i Aposits

CENTRAL:
Fontanella, 20



SUCURSAL:
Ronda de Sant Pere, 12

FABRICA: Font honrada, 3

Jogueteria, Tocador i objectes de cel·luloide ■ Ortopedia, Higiene i articles de goma. ■ Cotons, glasses, benes i sabons antissèptics.

Enviem catàlegs als compradors a l'engròs

TUSELL GERMANS = Barcelona

fatalista, per la seva ineptitud, pel seu desgavell, en una Turquia d'Occident. Eduquem nosaltres en nosaltres mateixos el sentit polític amb totes les seves armes; nosaltres podem ésser els senyors d'un gran ideal ibèric, temps a venir, i avui ens toca treballar desinteressadament en la nostra total ascensió, sota el dever més greu, que mai, absolutament mai, ha pesat sobre gent catalana.

Tantdebò que feu nèixer en vosaltres una ambició que us il·lumini les paraules que he dit, i que mai per mai us volgüeu acontentar d'un estat que no sigui la plenitud de la vida, d'un estat del qual no poguéssis dir el gran geni català d'En Montaner, amb sa imatge pintoresca: «Tot lo món està amb les ales alçades d'aquest poble, que farà».

Aquesta ambició, els que no la sentin, que sapiguem que el nostre mar els la serveix com un patrimoni. Els pobles interiors, sovint, només passen un temps de gloria en tota llur historia; els pobles de mar, que viuen arràn del gran estimulador, eternament canviant, no perden mai el dret a emular la llur gloria antiga. Si, com fan encara els nostres coralladors, llisqueu a les balnes de la nostra mar, no en portareu com els prínceps de rondalla que hi són estats la melangia i l'enyorament d'un mal amor; en portareu la gosadia, la llibertat, la golaria de la gran bellesa del món; en portareu la tensió suprema de la nostra raça catalana; en portareu la bandera al vent, frenètica en son desig d'immortalitat.

A vosaltres, poetes, a vosaltres escau fomentar l'ideal inextingible, encendre en els pobles la vívida admiració de llurs destins. A vosaltres que veniu als nobles concursos de poesia, gent amiga de la cerimonia ritual de la Renaixença Catalana, no cal dir vos ço que vosaltres ja sabeu: que quan se accepta de genolls l'auguri de la Poesia ningú ha sabut mai calcular tota la seua força i el seu immens poder de trasmudança en les regions inconegudes on va prenent forma l'esdevenidor.

JOSEP CARNER

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	3 pessetes
Primer llibre de sonets	5 »
Segon llibre de sonets	4 »
Els Fruits Saborosos	1 »
La Malvestat d'Oriana	2 »
Les Monjoies	5 »
L'Idili dels Nyanyos	0'75 cts.
Anques i Ventalls	5 pessetes
La paraula en el vent	5 »

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, Claris, 82, i a nostra Administració.

EL CANÇONER

Poesies de Josep Pijoan

De la primera jornada

Cantem-hi una cançó tot caminant,
que es fa curt el camí qui va cantant.

I

MATINADA

Apunta el jorn, saltant per les collades
fresseja el bestiar:
sentiu eixa remor de les brancades?
El jorn va a començar!
Mireu l'esclat de serra llevantina;
al primer raig de sol,
mireu pels plans la boira com camina,
aviat empenirà el vol!
Corre pel món suprema esgarrifança
d'un vent esperitat,
s'aixeca tot del somni en què descansa;
i jo estaré parat?
El qui remou la matinal aurora
també em desperta a mí,
veig al davant la ratlla temptadora
d'un ignorat camí!
Marxem, bastó, la veu que ens hi convida
ressona a dintre un hom.
Si no és algú que d'allà lluny ens crida,
és un que ens treu d'on som.

II

EL RAM D'OR

Cançó de camí

Cantant per un camí
tres minyons se n'anaven;
el pare els despedí
un troç enllà de casa.
—Marxeu sota el cel blau:
Adeussiau!
El gran s'hi va quedar al mig
al mig de la jornada,
cullint flors per un pla
que és el que més li agrada:
—Marxeu, germans, si us plau:
Adeussiau!
Marxant els altres dos
camí d'enllà cantaven;
mitjà vol fé un repòs,
que el seu delit s'acaba.
—Germà, no soc prou brau:
Adeussiau!
No hi són tornats tots tres
a casa del seu pare,
que el més petit no hi és,
no hi és tornat encara.
—Qui sab per on s'escau:
Adeussiau!
El pare està de mort,
pel finestró guaitava,
ja en veu vení un ram d'or
dut per minyó que canta.
—Ja puc morir en pau:
Adeussiau!
—O, pare, si viviu,
tindreu bona durada;
o, pare, si us moriu,
us planto en la fossana,
la flor que mai no cau:
Adeussiau!

III

ACOLLIMENT

Si mai passeu davant de la masía
que obra el portal a vora del camí,
entreu-hi a reposar com jo aquell dia,
quan, fadigat de marxa,
vaig reposar allí:
—Si fossiu servidor per ajudar-me;—
me deia una padrina
amb un cistell al cap
—soleta jo no puc descarregar-me;
els hòmens són per fòra,
no em pot ajudar cap.—
Obro a la llum la porta esbalandrada,
i un dintre veig allí que m'enamora:
aquella quietut d'entrada neta,
de casa sols torbada
pels xiscles que fa entrant una oreneta.
Ajudo a la padrina
que em dóna del cistell el fruit millor;
un raig de sol de terra l'ilumina
daurant-li l'arrugada morenor.
Beneixo la dòna i la masía,
i el bon acolliment que m'han donat,
aquell cistell de fruit
i el fruiterar que el cria,
i reprenc el camí asserenat.

IV

DE PAS

Quan passava aprop
de la casa blanca,
goços m'han lladrat
i la porta es tanca.
Quan jo soc passat,
tothom qui trobava
no em sab dir l'adeu,
ni me'l contestava.
—Goços, que em lladreu,
no robo les cases,
tampoc pels camins
ni el fruit de les rases.
Robo més endins,
ànimes tancades
que vull espanyar
fent-les soleiades.
—Casa, no vull béns
ni res del que tanques,
no vull lo que tens
sinó lo que et falta;
aquell bon amor
per donar-ho a un altre.

V

MIGDIA

A dalt d'una collada que es veuen dues valls,
quan toquen a migdia s'atura el caminant.
S'asseu sobre una roca que el servirà de plat;
per taula, les muntanyes; sostre l'immensitat.
Convida an els que passen: — Veniu, veniu, germans;
d'aquest bocí que porto, mengeu-ne xics i grans!—
Com que ningú s'atura, no es perd la voluntat;

ocells que van per l'aire també s'han convidat.
Repleguen les engrunes i fugen a volar;
ell lliga les alforges i torna a caminar.

VI

REPOSADA

Deixeu que m'hi reposi una vegada
en la font del pastor;
de poc se n'és marxat amb la vacada,
sento l'esquelliró.
En eixa font, pastor, que tu has guarnida,
reposaré un instant,
li tornarà la força defallida
d'un pobre caminant.
Sobre la pica t'hi has deixat la croça,
l'hi trobaràs demà
per refilar avui faria nosa;
si es perd, es perderà...
Et veig plantat a dalt una carena,
cantes perquè fa sol;
et sents de quietut l'ànima plena,
tens tot el que ella vol.
O, mai sabràs, pastor, la pena amarga
del nostre desitjar,
ni el trist consol en l'esperança llarga,
d'un regne que vindrà.

VII

EL FLUVIOL

Cançó de pastors.

Era un rei molt poderós,
que el fill únic que tenia,
quan s'estava entre els pastors,
com a dò els hi prometia
d'obtenir tot el que es vol,
refilant el fluvíol.
Quan el van vení a buscar
per guardà el remat dels homes,
despedint el bestiar
i als pastors d'aquestes comes,
deia en mig de desconsol,
refilant el fluvíol:
El meu regne és massa trist;
jo tot sol m'anyoraria
i molt més d'ençà que he vist
vostres prades d'alegría;
pujaré amb el meu estol
refilant el fluvíol.
Quan el príncep va sè allà,
mala guerra sostenia;
un si diu que va guanyar,
altre diu si perderia,
i el fadrí va tornar sol
refilant el fluvíol.
Mentre el príncep va sè aquí
no plovia ni nevava,
i l'herbei feia florir,
i el remat se l'escoltava,
i l'ocell parava el vol,
refilant el fluvíol.
Quan el príncep va morir,
va deixar-nos sa musica;
ella serva l'esperar
d'una vida molt més rica.
Per això sempre surt el sol
refilant el fluvíol.

VIII

DEMANANT CAMÍ

—Atravesseu el pont,
 passeu davant la font
 i us pujarà el camí fins a la plaça,
 la plaça d'un veïnat
 de cases escampat,
 en mig dels esgraons de la muntanya.
 Es veu sortir valent
 el cim tot resplendent,
 damunt de la rojor de les teulades,
 que a sota seu s'aclofen espantades...
 i al peu del campanar
 pel bell mig del fossar,
 arrenca 'el caminot de les cingleres.
 Seguiu 'els giravols,
 deixant 'els corriols
 que han fet els traginers per fer dreteres,
 i, quan sereu a dalt,
 veureu que el caminal
 segueix 'atravessant les nostres prades;
 que al rastre de la gent
 el verd se va fonent
 i l'herba esgrogueint de trepitjades.
 Seguiu-lo fins a la creu
 d'un que colgat de neu
 li van trobar perdut l'altra hivernada.
 Allí hi ha el trencador:
 si l'ún s'enfila al cim,
 l'altre 'es llença a l'abim
 d'aquella gran buidor de comarcada.
 Encare hi ha camí
 que fa de bon seguí
 fins arribar a la font de la nevera;
 d'allí tot és incert,
 que 'el camí està cobert
 pels rocs que van saltant en primavera.
 Cregueu que és fadigós
 per un estrany com vos
 montar el pedregam d'aquella costa;
 si em voleu creure a mi,
 quedeu a dormí aquí;
 que el sol va rodolant cap a la posta.

IX

BALLADES

A la plaça fan ballades; — plenes de flors
 les moces se m'acosten: — Vull ballar amb vos.
 — Minyona, vaig depressa: — soc de camí.
 — Depressa, ben depressa — balleu amb mi!

Els moços també em deien: — Bon foraster,
 si sortiu a la dança, — balleu primer!
 — Fadrinets de muntanya, — no em puc quedar,
 la meua via és llarga — de caminar.

— La vostra feina, jove, — deien els vells,
 avui és alegrar-vos, — ballar amb ells.
 — Jo la seva alegria — ja la tinc dins,
 deixeu que me l'emporti — pels meus camíns.

Una vella em convida: — Quedeu's a nit...
 a la cambra més alta — farem el llit!
 — Padrina, padrineta, — jo no tinc són;
 per desvetllà els que dormen — corro pel món.

Des de dintre del rotllo: — Doncs, què teniu?
 em deia una pubilla — del ullet viu.
 — Tinc les mateixes ganes — que sentes tú
 de donar-li la vida — quan vegi algú.

Ballà, balla, minyona, — balla per mi,
 que jo faig per vosaltres — el meu camí!
 Quan sortia del poble — anaven tocant:
 encara sento l'Angelus — de dalt estant!

X

LA VETLLADA

— Digueu-me, la mestressa, amb qui m'haurà confós,
 la vostra criatura quan jo parlava amb vos?

— Us pren per un altre home que fou aquí una nit;
 perdut entre la boira trobava al meu marit.
 Era una vetlla trista, escassejava el pa,
 com ell ens el partia encara en va sobrar.
 Segut vora la taula, de cara a cara al foc,
 el nin sobre la falda, parlava poc a poc.
 Deia paraules dolces... feien de bon sentir...

— Digueu-me-les, mestressa, torneu-me-les a dir!

— Deia que la vianda, sempre que es reparteix
 amb bon amor pels altres, os semblarà que creix;
 i prometia dies que allargarà per tots...

— No recordeu els termes, no recordeu els mots?
 — Tant sols quan se n'anava, fent un petó a l'infant,
 deia que l'esperava per quan seria gran...
 que feien falta hòmens moguts a fi de bé...

— Digueu-me, la mestressa, cap on podria sè?
 Doneu-me alguna senya, que el vull aconseguí;
 per les seves paraules també em demana a mi!

— Dormiu aquesta vetlla, quedeu-vos fins demà,
 guaiteu a la finestra, veureu el fosc que fa!
 Els Trillons i Cabretes encara no han sortit;
 pel tom que ha dat el Carro, som lluny de mitja nit.
 Mireu, quina serena farà demà matí,
 fins dalt a la carena us donarem camí.

ADEU

Adeussiau, pagesos i pastòs;
 vaig a deixar vostre repòs tranquil,
 per pietat d'aquests moderns dolòs!

I perquè em cal parlar entre doctòs
 apujaré la veu del meu istil,
 i el que era humil — veureu estudiós.

Així el riu naixent a dalt del prat,
 què en sent abaix oblida el lloc felici,
 pel gran gemec-que sent al séu costat.

I 'mou molins, travessa la ciutat
 (coberta sota el fum d'un mantell gris),
 amb un somrís — de cel emmirallat!

Així jo avui, pagesos i pastòs,
 vaig a deixar el natural repòs,
 per pietat d'aquests moderns dolòs!

Paolo Ucello

De les "Vides imaginaries" de Marcel Schwob.

Es deia en realitat Paolo di Dono, però els florentins l'apel·laren Ucelli, o Pau dels Ocells a causa del gran nombre d'ocells figurats i de besties pintades qui omplien la seva casa: puix ell era massa pobre per a criar animals o per a procurar-se els qui no coneixia. Fins se diu que a Pàdua va executar un fresc dels quatre elements i que va donar por atribuït a l'aire l'imatge del camaleó. Però mai n'havia vist, de manera que va representar un camell ventrut qui bada la boca. (Doncs bé, el camaleó, explica Vasari, es semblant a un petit llargardaix sec, mentres que el camell és una gran bestia tota desllorigada.) Car Ucello no curava gens de la realitat de les coses, sinó de llur multiplicitat i de l'infinit de les línies; aixís és que va fer camps blancs i ciutats roges i cavallers vestits d'armadures negres damunt de cavalls de banúç, la boca dels quals era inflamada, i llances dirigides com raigs de llum vers tots els punts del cel. I havia costum dibuixar *mazzocchi*, qui són cercles de fusta recoberts de roba que's col·loquen damunt la testa de faisó que els plecs caiguts de la roba envolten tot el rostre. Ucello va figurar-ne punxaguts, altres quadrats i altres amb cairons, disposats en formes de piràmides i conus, seguint totes les apariències de la perspectiva, d'aítal faisó, que trobava tot un món de combinacions en els replecs del *mazzocchio*. I l'escultor Donatello li deia: «Ah!, Paolo, que deixes la substància per l'ombra!»

L'Ocell però continuava la seva obra pacient i comjuminava els cercles i dividia els ànguls i examinava totes les criatures sots els aspectes llurs i anava a demanar la interpretació dels problemes d'Euclidi al seu amic el matemàtic Giovanni Manetti; després se tancava i cobria els seus pergamins i taules, de punts i de curves. Va perpètuament dedicar-se a l'estudi de l'arquitectura, fent-s'hi ajudar per Filippo Brunelleschi; però no ho feia amb l'intenció de construir. Es limitava a remarcar les direccions de les línies, les dels fonaments fins a les cornises, i la convergència de les rectes i llurs interseccions i la manera com les voltes giraven entorn llurs claus i l'escorç en forma de vano de les vigues de sostre qui semblaven juntar-se al cap-de-vall de les llargues sales. Representava també totes les besties i els moviments llurs, i els gestos dels homes per tal de reduir-los a línies senzilles.

Després, semblant a l'alquimista qui s'inclinava damunt les barrejes de metalls i d'orguens i qui per a trobar l'or espiava en el fogó com se fonien, Ucello vessava totes les formes dins el gresol de les formes. Les reunia i les combinava i les fonia a fi d'ob-

tenir llur trasmudament en la forma senzilla de la qual totes les demès depenen. Heusaquí perquè Paolo Ucello va viure com un alquimista al fons de sa caseta. Va creure que podria mudar totes les línies en un sol aspecte ideal. Va voler concebre l'univers creat tal com se reflectava dins l'ull de Deu, qui veu brollar totes les figures enfora d'un centre complexe. Al entorn d'ell vivien Ghiberti, della Robbia, Brunelleschi, Donatello, quiscun orgullós i mestre de son art, rient-se del del pobre Ucello i de sa follia de la perspectiva, planyent-se de la seva casa plena de trenyines, buida de provisions; però Ucello era encara més orgullós que ells. A cada nova combinació de línies esperava haver descobert la manera de crear. No era l'imitació el fi que's proposava, sinó la poixança de desenrotllar sobiranament totes coses, i l'estranya serie de caperutxes amb plecs, li semblava més reveladora que les magnífiques figures de marbre del gran Donatello.

Aixís vivia l'Ocell i sa testa pensívola romanía embolcallada dins la caputxa de la seva capa; i no s'adonava ni del que menjava ni del que bevia, ans semblava enterament un ermità. Aixís és que en mig d'una prada, vora un cercle de velles pedres enfonzades entre l'herba, un dia veié una joveneta qui reia, amb la testa ornada d'una garlanda. Duia una llarga túnica delicada, cenyida per un llaç pàl·lid i els seus moviments eren flexibles com les tiges que s'entretenia en buidar. Son nom era Selvaggia i va fer un somrís a Ucello. Ell va notar l'inflexió d'aquell somriure. I quan ella va mirar-lo, ell va fixar-se en totes les ratlletes de les seves pestanyes i en els cercles de les nines dels seus ulls, i en la corba de ses parpelles i en els entrellaços subtils dels seus cabells i, dins sa pensa, feu descriure a la garlanda que li cenyia el front una multitud de posicions. Però Selvaggia no sapigué res de tot això, perquè només tenia tretze anys. Va

agafar Ucello per la mà i va estimar-lo. Era la filla d'un tintorer de Florencia i sa mare era morta. Una altra dona era vinguda a casa seva i havia pegat a Selvaggia. Ucello se la endugué a casa seva.

Selvaggia passava tot el jorn ajupida enfront la paret damunt la qual Ucello dibuixava les formes universals. Mai va poder ella comprendre perquè s'estimava més ell considerar línies rectes i línies arquejades, que esguardar la tendra figura qui s'aixecava vers ell. De nit, quan Brunelleschi o Manetti venien a estudiar amb Ucello, ella se adormia, passada mitja nit, al peu de les rectes entrecruades, dins el cercol d'ombra qui s'extenia sota la llantia. Al matí, es despertava abans que Ucello i tota s'alegrava de veures envoltada d'ocells pintats i de besties de color. Ucello va dibuixar els seus llavis, i els seus ulls i els seus cabells i les seves mans i va fixar totes les posicions del seu còs; però no va fer el seu retrat com acostumaven fer els demès pintors qui estimaven una dona. Car l'Ocell no coneixia la joia de limitar-se a un individu; no podia romandre en un sol lloc; volia planar, en son vol, per damunt de tots els llocs. I les formes de les posicions de Selvaggia foren llençades dins el gresol de les formes, amb tots els moviments de les besties i les línies de les plantes i de les pedres i els radis de la llum, i les ondulacions de les vapors de la terra i de les ones de la mar. I sense recordar-se de Selvaggia, Ucello semblava romandre eternalment inclinat damunt el gresol de les formes.

Mentrestant a casa d'Ucello no hi havia res per menjar. Selvaggia no gosava dir-ho a Donatello ni als altres. Va callar i va morir-se. Ucello va representar la rigidesa del seu còs i la unió de les seves manetes flaques, i la línia dels seus pobres ulls tancats. Mai va sapiguer que era morta, com no havia mai sabut si era viva. Però va posar totes aquestes noves formes entre totes les que havia reunides.

L'Ocell se tornà vell i ningú comprenia ja els seus quadres. Només s'hi veia una confusió de curves. No s'hi regoneixia ja ni la terra, ni les plantes, ni els animals, ni els homes. Feia molts anys que treballava

AGUA MINERO : MEDICINAL
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.   Diplomas y medallas de Oro

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.— Como garantía de legitimidad, exigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del Dr. Llorach, con el esudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES

Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua RUBINAT-LLORACH

en la seva obra suprema, la qual ocultava a tots els ulls. Haví de comprendre totes les seves recerques i n'era l'imatge en son concepte. Representava Sant Tomàs incrèdul, tentant la llaga de Crist. Ucello va acabar el seu quadre a vuitanta anys. Va fer venir Donatello i va descobrir-lo piadosament davant d'ell. I Donatello va exclamar-se: «O Paolo, torna a tapar el teu quadre!» L'Ocell interrogà al gran escultor: mes aquest no volgué dir res més. De manera que Ucello conegué que havia acomplert el miracle. Donatello però, només havia vist una confusió de línies.

I alguns anys més tart, varen trobar a Paolo Ucello mort d'agotament en el seu càtre. El seu rostre estava radiant d'arrugues. Els seus ulls estaven fits en el misteri revelat. Tenia a la mà estrictament tancada

un petit rotllo de pergami cobert d'entrelaços qui anaven del centre a la circumferència i qui tornaven de la circumferència al centre.

J. FARRAN I MAYORAL, trad.

OBRA NOVA

LA PARAULA EN EL VENT

per JOSEP CARNER

Preu: 5 pessetes

Dipòsit Lluís Gilí, Claris, 82

Histories extraordinàries d'Edgar A. Poe

La caiguda de la casa Usher

(Acabament)

Jo recordo força bé que les inspiracions neixent d'aquesta balada ens menaren en un corrent de idees, en mig del qual es manifestà una opinió de Usher que jo cito, no pas tant per raó de la seva novetat (perque altres homes (1) han pensat així), com per causa de la obstinació amb que ell la mantenia. Aquesta opinió, en la seva forma general, era la de la sensitivitat de tots els éssers vegetals. Però dins la desordenada fantasia d'ell, la idea havia assolit un caràcter més audaciós, i traspassava, en certes condicions, fins al regne orgànic. Les paraules em manquen per expressar tota la extensió, tot el seriós *abandó* de la seva fe. La creença, totavegada, es relacionava (com ja he donat a entendre) amb les pedres grises del casal dels seus avis. Les condicions de sensitivitat havien estat aquí, ell imaginava, complertes pel mètode de col·locació d'aquestes pedres—per l'ordre del llur arranjament, així com el de totes les fungositats qui les recobrien, i dels arbres decandits qui s'aixecaven entorn—sobre tot, per la llarga, immutable duració de aquest arranjament, i la seva repercussió dins les aigües silencioses de l'estany. La prova—la prova d'aquesta sensitivitat—era evident, ell deia (i aquí jo m'estremia de sentir-lo parlar) en la gradual però positiva condensació, per damunt les aigües, entorn les parets, de una atmòsfera que els era pròpia. El resultat, afegia, es declarava en aquella in-

fluència muda, però importuna i terrible, que de tants segles ençà havia emmotllat els destins de la seva família, i que el feia, *a ell*, tal com jo el veia ara—tal com era. Semblants opinions no necessiten comentari, i jo no en faré cap.

Els nostres llibres—els llibres qui, anys i anys, havien constituït una part no petita de l'existència mental de l'invàlid—estaven, com se suposa, en acord perfecte amb aquest caràcter de visionari. Analisàvem junts obres tals com el *Vert-Vert* i *La Cartoixa* de Gresset; el *Belphegor* de Maquiavel; el *Cel i Infern* de Swedenborg; el *Viatge subterrani de Nicholas Klimm* de Holberg; la *Quiromancia* de Robert Flud, de Jean d'Indagine i de De la Chambre; el *Viatge a la blava llunyania* de Tieck; i la *Ciutat del Sol* de Campanella. Un dels seus volums favorits en una petita edició in-octavo del *Directorium Inquisitorum* del Dominicà Aimeric de Girona; i hi havien passatges en Pomponi Mela, a propòsit dels antics Sàtirs africans i dels Egipcians, sobre'ls quals Usher fantasiava hores i hores. Les seves delícies capdals noresmenys, les copçava de la lectura d'un llibre in-quarto gòtic excessivament rar i curiós—el manual de una Església oblidada—les *Vigiliae Mortuorum secundum Chorum Ecclesiae Maguntinae*.

Jo pensava maigrat de mi en l'estrany ritual d'aquesta obra i en la probable influència d'ella sobre l'hipocondríac, quan, un vespre, havent-me informat sobtadament que Lady Madelina no existia pus, m'anuncià la seva intenció de conservar el cadàver durant una quinzena (esperant l'enterrament definitiu) dins una de les nombroses caves si-

tuades sota els murs enormes del castell. La raó humana que ell donava de aquest singular procediment, era una que jo no em sentia amb dret de contradir. Com a germà havia pres aquesta resolució (ell me deia) en consideració al caràcter insolit de la malaltia de la difunta, a certa curiositat importuna i àvida de part dels metges d'ella, i a la situació remota i exposada del panteó de família. Jo no negaré que quan jo em retreia la fesomia sinistra de l'individu que jo havia topat per l'escala, el dia de la meva arribada al castell, no vaig tenir cap desig d'oposar-me a això que mirava com una precaució tot el més innocent, però de cap manera innatural.

A requesta de Usher, vaig ajudar-lo personalment en els preparatius de aquesta sepultura temporal. El còs una vegada més dins l'ataüt, tots dos el duiguérem al seu lloc de repòs. La cava dins la qual el deposàrem (i qui havia estat tant de temps sense obrir que les nostres antorxes, mig sofocades dins aquella atmòsfera feixuga, no ens permetien gaire investigar l'indret) era petita, humida, y sense cap via de rebre la llum; situada, a una gran fondaria, tot just a sota aquella banda de l'edifici on hi havia la meva pròpia cambra de dormir. Havia servit, aparentment, en llunyedans temps feudals, per l'horrible ofici de in-pace, i, en dies posteriors, com a dipòsit de pólvora o tota altra materia fàcilment inflamable; perque una part del sol i totes les parets de un llarg vestíbul que atravesàrem per arribar-hi, eren curosament folrades de coure. La porta, de ferre maciç, havia estat, també, paregudament precaucionada. Quan se feia girar sobre'ls seus perns, aquest pes enorme produïa un so singularment agut i discordant.

Depositàrem doncs el nostre fúnebre feix sobre un emposticat dins aquesta regió d'horror, i enretiràrem una mica la coberta de l'ataüt encara no clavada, i miràrem la cara de la morta. Una semblança soptadora entre'l germà i la germana va fixar totduna la meva atenció; i Usher, endevinant potsers els meus pensaments, mormolà uns quants mots pels quals vaig assabentar-me que la difunta i ell eren bessons, i que simpaties d'una mena gairebé inexplicable havien existit sempre entre ells. Les nostres mirades, noresmenys, no reposaren gaire estona sobre la morta,—perque no podiem contemplar-la sense espant. El mal qui havia així sepultat la Lady en la maduresa de la seva joventut, havia deixat, com esdevé sovint en totes les malalties de un caràcter estrictament catalèptic, la ironia d'una lleu rojor damunt la sina i la cara, i damunt del llavi aqueix somriure equívoc i llanguent qui és tant terrible en la mort. Tornàrem a posar i caragolàrem la coberta, i, després d'haver afermat la porta de ferre, reprenguérem treballósament el nostre camí cap a les estances no gaire menys

(1) Watson, el Dr. Percival, Spallanzani, i particularment el bisbe de Landaff. Végín-se els *Chemical Essays*, vol. V.

melancòliques de part de dalt de la casa.

I aleshores, després d'un lapse de uns quants dies d'amarga pena, esdevingué un canvi força visible en els símptomes de la malaltia mental del meu amic. Les seves maneres ordinàries havien desaparegut. Les seves ocupacions habituals eren negligides o oblidades. Vagava de cambra en cambra amb un pas precipitat, desigual i sense objecte. La palidesa de la seva fesomia havia pres, si és possible, una color més espectral — però la lluminositat del seu ull s'era completament esvaïda. Ja no es sentia més aquella aspror de veu seva de tant en tant: i un tremolament que es diria causat per una terror extrema caracteritzava habitualment la seva pronunciació. Hi havien vegades que jo pensava en bona fe, si el seu esperit incessantment agitat es debatria amb algun secret aclaparador, sense trobar el coratge necessari per revelar-lo. Altres vegades, jo era obligat a resoldre-ho tot simplement en les inexplicables deries de la follia; perquè jo el veia mirant dins el buit durant llargues hores, en l'actitut de la més profunda atenció, com si donés orel·la a una remor imaginària. No n'hi ha per meravellar-se'n, que el seu estat m'espavordís — que m'infectés. Jo sentia lliscar per sobre meu, en una gradació lenta però segura, la estranya influència de les seves supersticions fantàstiques i encomanadices.

Fou, especialment, una nit, la setena o vuitena després que havíem deixat la Lady Madelina dins la cava, que cap al retirar-me força tard al llit vaig experimentar el ple poder d'aquestes sensacions. El són no volia acostar-se al meu jaç — mentres les hores anaven caient, caient una per una. Jo m'esforçava per raonar l'agitació nerviosa qui em dominava. Jo em basquejava per creure que molta cosa, sino tot d'això que sentia, era degut a la influència contorbadora del melancòlic amoblament de la cambra — de les fosques draperies esfilagardades, qui, atormentades pel buf d'una tempesta neixent, vacil·laven d'ací i de allí sobre'ls murs, com preses de un accés, i brogien fatigosament a l'entorn dels ornaments del llit. Però les meves penes foren debades. Una indomable tremolor penetrà gradualment tot el meu ésser; i, a la llarga, l'íncubus de una angoixa sense motiu vingué a asseure-se'm damunt mateix del cor. Amb una bocallada violent i un esforç vaig llençar-lo fóra de mi; i redreçant-me so-

bre'ls coixins, i sotjant enguniosament endins de l'intensa foscor de la cambra, vaig donar orel·la — no sé perquè, si no és que m'hi empenyia un esperit instintiu — a certs sons baixos i indefinits qui venien no sé d'on, a llargs intervals. Través dels assossecs de la tempesta, Senyorejat per una sensació interna de horror, inexplicable però incomportable, vaig vestir-me a córrer cuita (perquè sentia que ja no dormiria en tota la nit), i m'esforçí, passejant-me d'ací i d'allí rapidament dins la cambra, per aixecar-me del deplorable estat en que jo era caigut.

Jo havia apenes fet alguns toms així, quan una passa lleugera dins una escala veïna deturà la meva atenció. Vaig reconèixer totseguit que era la passa de Usher. Un instant després ell tustava gentilment a la meva porta, i entrava, amb una llantia a la mà. La seva fesomia era, com de costum, d'una palidesa cadavèrica — però, a més a més, hi havia una mena de hilaritat orada dins els seus ulls — una *histeria* evidentment continguda en tot el seu comport. El seu aire m'astorà — però qualsevol cosa era preferible a la solitud que jo havia soferta tanta estona, i vaig acollir la seva presència com un alleujament.

«I Vos no heu vist això?» — digué bruscament, després d'haver guaitat fit i en silenci al seu entorn alguns moments, «Vos doncs no heu vist això? — però espereu! ho veureu!» Tot parlant així, i havent curosament arrecerat la seva llantia, es precipità cap a una de les finestres i la obrí de bat a bat a la maltempada.

La impetuosa furia de la ratxa entrant va aixecar-nos gairebé de sobre'ls nostres peus. Era, en veritat, una nit de tempesta paorosament bella, una nit única i estranya en la seva horror i la seva bellesa. Un terbolí s'era probablement congriat en el nostre veïnatge; perquè hi havien canvis freqüents i violents en la direcció del vent; i la excessiva densitat dels núvols (tant baixos que pesaven damunt les torrelles del castell) no ens privava d'apreciar la velocitat vivent amb que acudien l'un contra l'altre de tots cantons, en comptes de perdre's dins la llunyania. Jo dic que la llur excessiva densitat no ens privava d'apreciar això — totavegada no copçàvem ni un lluc de lluna ni d'estrelles — ni hi havia cap claror de llampec. Però les superfícies inferiors d'aquestes enormes masses de vapor trontollada, igual que tots els objectes terrestres imme-

diats a l'entorn nostre, relluïen de la llum sobrenatural d'una exhalació gasosa qui pesava a l'entorn de la casa i l'agomboldava dins un llençol gairebé lluminós i distintament visible.

«No deveu — no deveu mirar això!» vaig dir jo, esgarrifant-me, a Usher; i vaig menar-lo, amb una dolça violència, de la finestra cap a un seient. «Aquests espectacles, qui us contorben, són fenòmens purament elèctrics i gens extraordinaris — o potser que tinguin el llur funest origen en els miasmes fetids de l'estany. Tanquem la finestra; — l'aire és glaçat i perillós per la vostra constitució. Aquí hi ha una de les vostres narracions favorites. Jo llegiré i Vos escoltareu; i així passarem aquesta terrible nit plegats.»

L'antic volum que jo havia tret era el *Mad Trist* de Lir Launcelot Canning; però jo l'havia anomenat un dels llibres favorits de Usher, més per plasereria que seriosament; perquè, en veritat, en la seva bajana i inimaginativa prolixitat ben poca cosa hi havia qui mai interessés l'alta i espiritual idealitat del meu amic. Però era l'únic llibre que tenia a mà; i jo em consentia una vaga esperança que l'excitació qui atormentava l'hipocondríac, trobaria alleujament (perquè la història de les malalties mentals és plena de semblants anomalies) en la mateixa exageració de les follies que jo anava a llegir-li. Si havia de judicar per l'aire d'interès estranyament tens amb què ell escoltava, o feia com qui escoltava, les paraules de la narració, jo hauria bé pogut felicitar-me per l'èxit del meu projecte.

Jo havia arribat a aqueixa part tant coneguda de l'història, quan Ethelred, l'heròe del *Trist*, havent debades cercat per entrar de bones en bones dins la morada d'un hermità, es resol a introduir-s'hi per força. Aquí, hom recorda bé, les paraules del relat diuen així:

«I Ethelred, qui era per natura un cor estrènuu, i qui ara era també poderós, per raó de l'eficàcia del vi que havia begut, no s'esperà més estona en parlaments amb l'ermità, el qual, a la fi, era d'una llei toçuda i maliciosa, sinó que, sentint la pluja a l'esquena, i tement lo esclat de la tempesta, aixecà la seva clava bellament, i a cops feu ben aviat un camí través les posts de la porta per la seva mà guantada de ferre; i estirant entercament amb la mà cap a ell, feu cruir i esquerdar-se i saltar tot plegat a bocins, talment que el soroll de la fusta se-

ROYAL

◆ Cada tarda Tè-concert ◆ Souper-concert a la sortida dels teatres ◆

RESTAURANT * Menú des de 5 pessetes

Rambla dels Estudis, núm. 8

El Saló més elegant de Barcelona per banquets i lunches

ca i sonant buit escampà l'alarma i re-trunyí per tot el bosc.»

A la fi d'aquesta frase vaig estremir-me i fiu una pausa; perquè va semblar-me (si bé desseguida vaig concloure que la meva imaginació excitada m'havia enganyat)—va semblar-me que, d'una banda molt remota de la casa venia confusament a les meves orelles, això que hauria pogut ser, per la seva exacta analogia, l'eco (però un eco ofegat i esmortit) d'aquell mateix sò de cruiximent i esberlament tant preciosament escrit per Sir Launcelot. Era, sense dubte, la coincidència sola qui havia deturat la meva atenció; perquè, en mig de l'espetegament dels marcs de les finestres, i de tots els ordinaris sorolls mesclats de la tempesta sempre creixent, el sò, en ell mateix, no tenia res, ben segur, que pogués intrigar-me o torbar-me. Vaig continuar el relat:

«Però Ethelred, el brau campió, passant aleshores la porta, fou acerbament furiós i meravellat de no percebre cap senyal del maliciós ermità, sinó, en el seu lloc, un dragó d'una aparença prodigiosa i escatosa, amb una llengua de foc, qui seia a l'aguait davant d'un palau d'or, amb trespol d'argent; i sobre'l mur penjava un escut de relleu aram amb aquesta llegenda gravada—

Qui entra aquí dins, ha estat el vencedor;
El qui occideix el dragó, haurà guanyat l'escut;

i Ethelred brandà la seva clava i colpí damunt la testa del dragó, el qual caigué davant d'ell, i reté la seva alena pestosa amb un bruel tant horrid i aspre, i ensems tant penetrant, que Ethelred es tapà volentersament les orelles amb les mans, per guardar-se d'aquest brogit espaventable, que mai se'n havia sentit de semblant.»

Aquí jo fiu brusquement una nova pausa, i aquesta vegada amb un sentiment de foll astorament—perquè no podia haver-hi cap dubte que jo havia realment sentit (en quina direcció m'era impossible de dir-ho) un sò feble i llunyà, però aspre, perllongat, singularment penetrant i grinyolant—l'exacta copia del crit sobrenatural del dragó descrit pel romancer, i tal com la meva imaginació ja se l'havia figurat.

Oprès, com jo ho estava certament aleshores d'aquesta segona, i tant extraordinària coincidència, per mil sensacions contradictòries, entre les quals dominaven una meravella i una extrema terror, jo encara vaig servir prou presència d'esperit per evitar d'excitar, per una observació qualsevulga, la sensible nerviositat del meu camarada. Jo no estava de cap manera segur que ell hagués reparat en el soroll en qüestió; ja s'ia que, ben cert, durant aquells darrers minuts, una estranya alteració es fos obrada en el seu capteniment. De la seva posició cara a cara de mi, havia anat voltant de mica en mica la seva cadira fins a seure amb la cara girada cap a la porta de la cambra; i així jo no podia

veure sinó en part les seves faccions,—si bé percibís que els seus llavis tremolaven com si mormolessin alguna cosa inoible. El seu cap s'era acostat damunt del seu pit;—totavegada jo coneixia que no estava adormit, perquè l'ull que jo entreveia de perfil era obert amplament i rígid. Per altra banda, el moviment del seu còs contrastava també aquella idea—perquè es decantava de un costat a l'altre amb un balandreig suau, però constant i uniforme. Vaig remarcar ràpidament tot això, i reprengué la història de sir Launcelot, qui seguia així:

«I ara el campió, havent escapat de la terrible furia del dragó, enrecordant-se de l'escut d'aram, i que l'encís que hi era assobre era romput, desacostà la carcassa de davant del seu camí, i avançà coratjosament, per l'argentí trespol del castell, cap a l'indret del mur on el escut penjava; el qual, en veritat, no se esperà pas que ell arribés, ans caigué als seus peus damunt del trespol d'argent, amb un poderós i terrible ressò.»

Apenes aquestes síl·labes havien jaquit els meus llavis, que—com si un escut d'aram hagués en aquell mateix punt caigut feixugament damunt d'un trespol d'argent—jo n'oi la ressonança distinta, profunda, metal·lica i clamorosa, però com agomboldada. Completament enervat, vaig saltar sobre'ls meus peus; però el mesurat balandreig de Usher no s'era interromput. Em precipití cap a la cadira on ell seia. Els seus ulls eren assestats dret davant d'ell, i en tota la seva fesomia regnava una rigidesa de pedra. Però en jo posar-li la mà damunt del muscle, una furiós esgarri-fança correu tota la seva persona; un somriure malsà tremolà entorn dels seus llavis, i jo vaig veure que parlava en un murmuri baix, apressat i farfollós, com si fós inconscient de la meua presència. Vaig decantar-me sobre d'ell mateix, i a la fi em vaig abeurar amb la horrible significació de les seves paraules:

«No ho sentiu?—sí, jo ho sento, i ho he sentit. Llargament—llargament—molts minuts, moltes hores, molts dies ho he sentit—però no gosava—oh! pietat per mi, miserable dissortat de mi!—No gosava—no gosava parlar! *La hem posada viva dins la tomba!* No us he dit que els meus sentits eren aguts? Jo ara us dic que jo he sentit els primers febles moviments d'ella dins la fonda caixa. Jo els he sentits—fa molts, molts dies—però no gosava—no gosava parlar! I ara—aquesta nit—Ethelred—ha! ha!—la porta de l'ermita esfondrada, i la ranera del dragó i la clamor de l'escut!—digueu, més aviat—l'esberlament de l'ataüt de ella, i el grinyolar dels perns de ferre de la presó d'ella, i el debatres d'ella dins el vestibul de coure! Oh, a ón fugiré? No serà ella aquí totduna? No s'apressa ara ella per tirar-me en cara la meua precipitació? No he sentit el pás d'ella per la escala? No distingeixo el batec horrible i feixuc del cor d'ella? *Foll!*» aquí ell sal-

tà furiosament sobre'ls seus peus, i udo lá les síl·labes; com si en l'esforç retés la seva ànima—«*Foll! Jo us dic que ara ella està darrera la porta!*»

Com si l'energia sobrehumana de la seva expressió hagués tingut la potencia d'un encís—els enormes i antics batenents que senyalava Usher, entrebada- ren lentament els llurs feixucs queixos d'èbenus. Era l'obra d'una ratxa de vent furiosa—però darrera aquesta porta ESTAVA l'alta figura amortallada de la Lady Madelina. Hi havia sang damunt les seves robes blanques, i la evidència de alguna lluita acerba en tota la esllanguida persona d'ella. Per un moment ella romangué tremolosa i tintinejant sobre'l lllindar; després, amb un crit planyívol i pregón, caigué pesadament de cara damunt del seu germà, i en la seva violenta i definitiva agonía l'arrocegá a terra ara cadavre i víctima de les terrors que ell havia anticipades.

D'aquesta cambra i d'aquesta maisó jo me'n fugí esfereit. La tempesta era a fóra encara en tota la seva ira quan vaig atravesar la vella calçada. De sobte, una llum estranya es projectá al llarg del camí, i vaig girar-me a veure d'on podia haver eixit una llugor tant singular; perquè jo no tenia darrera meu sinó la vasta casa i les seves ombres. La resplendor era la de la lluna plena, qui es colgava roja de sang, i ara lluíva vivament través d'aquella esquerra apenes visible suara, la qual, com he dit, s'extenia en zig-zag des d'arrán del sostre de l'edifici fins a la base. Mentres jo mirava, aqueixa esquerra s'aixamplá ràpidament—sobrevingué un furiós bufec del terbolí—el disc sencer del satèl·lit esclatá tot de cop a la meua vista—el cervell em giravoltá quan vaig veure els poderosos murs esllenegant-se en dos—hi hagué un llarg traüt avalotat com la veu de mil catarates—i l'estany profunde i moll als meus peus es clogué tristament i silenciosament sobre'ls bocins de la «CASA USHER».

Trad. C. R. B.

RON BACARDI

El millor Cafè és el torrefacte de **La estrella**.—Carme (Davant de Betlem).

DRET CATALA

Obra nova

Qüestions Civils, estudiades segons nostre Dret per Lluís de Peguera, extractades per Francesc Maspons i Anglèsell. Extracte de la doctrina civil de Peguera anotat amb la Jurisprudència catalana.

Els tres xavos

Era un soldat que li van donar la llicència; content, agafà el sarró i se'n va anar cap a casa seva: en tot sols duia tres xavos a la butxaca, perquè era la paga que havia tret de tot el servei, mes per això ni agü li hauria conegut gens de tristesa.

En aquell temps anava pel món Nostre Senyor junt amb Sant Pere i heus aquí que, Nostre Senyor, veient-lo, diu a aquell:

—Pere, vesteix-te de pobre i ves a aquell soldat, a veure si li fas donar un dels tres xavos que porta.

San Pere es vesteix ben aparracat, se'n va a trobar al soldat i li diu amb veu ben llastimosa:—Una gracia de caritat per l'amor de Deu.

El soldat va quedar tot sorprès de que hi hagués qui fos més pobre que ell i li demanés caritat.

—Germà, no pot ser.

—Una gracia de caritat!

—No pot ser, germà, sols porto tres xavos i ja veieu que amb ells no'n arribo a tenir sisquera per passar una mica del camí que tinc de fer per arribar a casa.

Mes Sant Pere va insistir:— Per poc que sigui, Deu us ho pagarà, per poc que sigui.

Tant i tant va insistir que el soldat se'n condolgué i li va donar un dels tres xavos.

Sant Pere se'n va anar tot xano, xano, fins que troba a Nostre Senyor.

—Te'n ha fet, Pere?

—Si, m'ha donat un dels tres xavos.

—Bé, ell haurà recompensa; emperò el vull provar encara una volta més. Vull veure si et donarà un altre dels xavos que li queden: vesteix-te de pobre i demana-li caritat.

Sant Pere se vestí d'una altre manera i se'n hi anà.

—Bon germà, em voldríeu fer una gracia de caritat per l'amor de Deu?

I el soldat que li diu:—Germà, no puc pas, sols tinc dos xavos i em queden moltes jornades de camí.

Mes Sant Pere perfidiejà i tant i tant ho feu que el soldat condolguent-se'n li va donar un altre xavo.

Sant Pere se'n va anar tot regraciant-li molt l'almoïna, emperò el soldat se donà al botavant veient que s'anava desprenent de son cabal, que ja només li quedava un xavo per fer tant i tant llarg camí com li quedava.

Nostre Senyor ho va saber i digué a Pere:

—Ves i demana-li el xavo que li resta.

Sant Pere se vestí de pobre més llastimós encara que les altres dues vegades, se'n va anar cap al soldat i li demanà si li volia fer una gracia de caritat per l'amor de Deu.

El soldat va dir-li que no podia en cap

manera, ja que havia quedat reduït sols a un xavo, per haver fet caritat a altres dos pobres i que tenia de fer tant llarg camí, que no sabia pas com fer ho.

Mes Sant Pere li demanà tant i amb tot tant llastimós i insistència tanta que el soldat va condoldre-se'n i traient se el xavo de la butxaca, li donà.

Sant Pere se'n va anar tot content, mes el soldat començà de capficar-se pensant com ho faria per passar son llarg camí.

Nostre Senyor que tot ho veia, diu a Sant Pere:—Aquest home ha estat caritatiu, donant-nos tot el que tenia i quedant-se sense res; just és que el prengam en la nostra companyia, ens hi farem contradicços i ens hi juntarem.

Com de fet, li surten pel seu camí i comencen d'armar conversa i ajuntant-s'hi, caminant, caminant, vingué que es feren companys i anaren fent via fins que tot d'un plegat s'adonaren que havien acabat les provisions i el que és més, els tres xavos que el soldat els havia donat.

—Com ho farem ara? digueren; és precís que arbitrem un medi o sinó ens quedem sense menjar.

Els que veuen un poble i se n'hi van. Quan i foren, van trobar que tota la gent anava atrafegada d'un cantó a l'altre, com si hi hagués alguna desgracia.

Nostre Senyor que diu al soldat:—Ves, i entera't per algú dels veïns que és lo que passa en aqueix poble.

El soldat que se'n hi va, i li van dir que hi havia una gran consternació perquè s'estava morint el més ric.

Quan Nostre Senyor ho sapigué digué al soldat:—Ves a la casa del malalt i digues que si et donen duescentes lliures portaràs un metge que el curarà.

El soldat se'n va cap a la casa, demana llicència per entrar i els hi diu que si li donen quatrecentes lliures, els hi farà anar un metge tant bo que curarà a l'amo. A la casa ne foren tots contents, ni que els n'hi hagués demanades vuit-centes, el cas era tornar la salut a lo amo; així és que desseguida hi convin-gueren.

Tot content el soldat, se'n anà a dir ho a Nostre Senyor i aquest que se'n va cap a la casa, entra al quarto del malalt i diu als que hi havia que s'aparten i el deixen a n'ell i a un dels companys que duia, que era Sant Pere, sols en el quarto.

Totom se va retirar, fins el soldat, emperò aquest que era curiós i va con-neixer que el secret del seu company que no sabia que fos Nostre Senyor, podria servir-li, se quedà al peu de la porta a mirar pel pany de la clau.

Nostre Senyor, abans d'entrar al quarto, va dir a n'els de la casa que prepa-ressin una taula amb bones viandes: els

de la casa ho anaven fent, quan al cap d'una estona surten Nostre Senyor i Sant Pere amb el malalt enterament bo i res-tablert com si mai hagués tingut cap malaltia.

Podeu comptar com tots s'en alegraren; no sabien el que els pasava, així és que donaren un convit amb tota esplendidesa i amb tanta alegria, que la casa se'n entrava. Pagaren al soldat les quatrecentes lliures que li havien promeses, qui n'entregà duescentes a Nostre Senyor; aquest les rebé, ne va fer tres parts, l'una per San Pere, l'altre pel soldat i l'altre per ell, i emprengueren tots plegats altra volta son camí cap a rodar món.

Camina que caminaràs vingué que anaren gastant els diners que duien, sinó és aquelles duescentes lliures que fraudulentment s'havia quedat el soldat, les quals aquest tingué sempre ben amagades. I heu's aquí que quan ja no en tingueren, tractaren d'arribar a algú altre poble, a veure si hi havia qui hagués menester de cura o se'ls presentava nova feina.

Al cap d'una estona obiraren un poble i van dirigir s'hi. Lo mateix que a l'altre, tothom estava atrafegat i concirós perquè es moria el més ric.

Nostre Senyor va enviar hi al soldat:

—Ves, li digué, i proposa'ls, que si te donen duescentes lliures, els hi portaràs qui curarà al malalt.

El soldat ho feu, mes en lloc de demanar-ne duescentes va fer com l'altra vegada i en demanà quatrecentes.

A la casa com el que volien era curar al malalt i tenien prous diners, no repararen en la suma i li digueren que el fes venir desseguida.

Així ho feu, i Nostre Senyor se n'hi va anar amb Sant Pere i quan vegé al malalt, digué que el deixessin sol a la cambra d'est junt amb aquell seu company i que mentre tant apareïessin una bona taula.

Tothom va eixir, fins el soldat, mes aquest que era curiós, se quedà a la banda de fóra a mirar pel pany de la clau.

En aixó al cap d'una estona, eixiren Nostre Senyor, Sant Pere i el malalt qui estava tant bo que semblava que no hagués tingut mai malaltia, i se sentaren a la taula, preparada amb bones viandes, regnant com és de suposar, molta alegria.

Quan hagueren dinat, pagaren les quatrecentes lliures al soldat, qui n'entrega sols duescentes a Nostre Senyor. Aquest ne va fer parts iguals entre ells tres, i junts se'n tornaren cap a altra terra.

Camina que caminaràs, s'esdevingué que acabaren tots els diners que duien, sinó és aquelles altres duescentes lliures que el soldat amagat s'havia, les quals mai treia.

Altra volta en necessitat tractaren d'arbitrar medis per viure, i arribant a un poble trobaren que s'havia enmalaltit el

més ric i noble senyor d'aquest, sens que hi valgués ningú per curar-lo.

Nostre Senyor va dir al soldat:

—Ves i digues que si et donen dues-centes lliures, portaràs un metge que el curi.

El soldat hi anà, mes ne demanà també quatre-centes, i com lo que en la casa volien era curar al malalt, no repararen en el preu i li digueren que hi fes anar al metge desseguida.

Nostre Senyor s'hi va presentar, veié el malalt i digué que el deixessin sol amb ell, junt amb aquell company que duia que era Sant Pere, i que tinguessin després amanida una bona taula.

Els de la casa se retiraren junt amb el soldat qui es va quedar a mirar pel pany de la clau, i veié com Nostre Senyor obrí el malalt pel mig, li treia el mal de dintre, i tornant-lo a unir el beneïa i aquell es curava.

El soldat va quedar tot content perquè va pensar que ja sabia el secret de curar i podria deixar a sos companys, fent-se propi tot el guany.

Al cap d'una estona isqueren Nostre Senyor, Sant Pere i el malalt, bo i sà; i ne voleu a la casa d'alegria? Anaren tots a taula per refer-se aquest de ses perdures forces, i una volta dinats, entregaren les quatre-centes lliures al soldat, despedint-se d'ells, amb totes mostres d'afecte i reconeixença.

El soldat, com podeu suposar, sols n'entregà dues centes, les que repartí en tres parts iguals Nostre Senyor, i aquell, veient-se ja tant ric i amb secret que tant valia, digué que se'n volia anar tot sol.

Nostre Senyor li va demanar que no el deixés, més aquell insistí i se'n va anar.

Camina que caminaràs va arribar a un poble i demanà que si ha havia cap malalt; li digueren que sí, i ell, anant-se'n a la casa, els proposà que si li donaven quatre-centes lliures el curaria. A la casa, que el que volien era curar al malalt, ho acceptaren, i tancant-se ell sol en el quarto, obrí el malalt pel mig, començà a buscar el mal, i no trobant-lo, el cusí i acabà per beneir-lo; més el ma-

lalt, per compte de curar era mort; bé feu i deixa de fer, el malalt no se movia. Ne voleu llavors de desesper! ja es veié a la forca, i tot era plorar i desesperar se.

Nostre Senyor, que tot ho veia, se'n condolgué.

—Ha fet caritat, digué a San Pere, dels tres únics xavos que duia; té un fons de bon cor i vull salvar-lo.

S'aparesqué al soldat, tragué el mal del malalt, el beneï i aquest va tornar a la vida, amb tanta alegria del soldat, que no sabia com pagar al seu antic company tant bon servei.

El soldat isqué del quarto amb el malalt, que ja estava bo; celebraren amb un bon dinar la cura i li pagaren amb tot afecte i reconeixença les quatre-centes lliures promeses.

Amb elles i les que tenia se'n anà tot content, camina que caminaràs fins que fou a un altre poble, en el qual preguntà si hi havia algún malalt desahuciat dels metges.

Li digueren que sí, ell que se'n va a la casa i els digué que si li donaven quatre-centes lliures, el curaria. Hi convingueren, se tancà sol en el quarto amb el malalt, l'obrí pel mig, i després de remenar-lo tot, pensant-se trobar-li el mal el beneï tal com ho havia vist que Nostre Senyor feia la última vegada i va cosir-lo, creient que el curaria, mes el malalt era mort que no es movia i tornaren altra volta els plors i desesper.

Nostre Senyor que tot ho veia, n'hagué compassió.

—Va donar, digué a Sant Pere, els tres únics xavos que duia; té un fons de bon cor i vull salvar-lo altra vegada. Potser així s'arrepentirà.

Se presentà al soldat, el renyà amorosament, tragué el mal al malalt, i beneint-lo, el tornà a la vida. El soldat no sabia com donar-li las gracies i li prometé que no tornaria mai més a fer'ho.

Isqué del quarto amb el malalt ben guarit, ne feren gran festa, amb una bona taula per refer a aquell i li dongueren les quatre-centes lliures.

El soldat se'n anà tot content i per un

quant temps no volgué tornar a les seves provatures; mes temptant-lo altra volta l'ambició i refiant-se del seu amic, que tant bo per ell era, comença a entrar-li el desig de tornar-ho a fer, i per fi, no podent resistir més, se'n anà a un poble i demanà si hi havia algún malalt desahuciat dels metges.

Li digueren que sí, i ell que se n'hi anà i prometé curar-lo si li donaven quatre-centes lliures. En la casa ho acceptaren; se tancà sol amb el malalt, i tot confiat el va obrir, li tragué lo que li semblava que era el mal, va unir-lo i el beneï, pensant-se que curaria; mes el malalt era mort i mort va restar-ne.

Llavors invocà al seu company perquè, com les altres vegades, anés a donar-li ajuda; mes Nostre Senyor que havia vist que era impenitent i que sempre hi tornava, digué:

—Jo no vull pas ajudar-lo.

El cas és que els de la casa, veient que no surtia del quarto hi entraren, trobaren al malalt mort, agafaren el soldat, l'entregaren a la justícia, i aquesta va condemnar-lo a mort penjant-lo en la forca.

El dia en que això va succeir, Nostre Senyor va avisar a Sant Pere que aquell dia moria el soldat i que no el deixés pas entrar en el cel si s'hi presentava.

Mes així que el soldat dongué el darrer badall i la seva ànima ne fou deslliurada, corrents se'n anà cap al cel i trucà a la porta.

Sant Pere que ja estava previngut, així que el va veure, li negà l'entrada, i fermà bé la porta.

El soldat va exclamar-se de la caritat que havia fet donant els tres xavos únics que tenia; mes Sant Pere li feu veure com no havia sabut aprofitar-se de la gracia que li havien produït i no el deixà entrar.

Llavors el soldat pensà un medi d'entrar sense que Sant Pere se'n adonés, i a aquest efecte va quedar amagat, i quan veié un ànima que se dirigia cap al cel, se posà al darrera d'ella, i tant bon punt Sant Pere obrí la porta per deixar-la entrar, s'hi ficà ell també d'amagat.

Editorial Ibèrica, Passeig de Gracia, 62-BARCELONA

Obres completes

de l'Il·lm. Sr. Dr.

D. Josep Torras i Bages

Bisbe de Vich

Vuit grans volums de 400 a 500 planes cada un, amb paper luxós i refinadíssima impressió

Per subscripció, pagament a la bestreta

Preu de l'obra:

Rústega Ptes. 35
Tela 45

Acabat el temps de la subscripció la obra valdrà

Rústega Ptes. 45
Tela » 50

Nostre Senyor desseguida va cridar a Sant Pere.

—Mira, Pere, que has deixat entrar l'ànima del soldat.

—Vol dir, mi Senyor? No ho he pas vist.

—Es que ha entrat darrera un altra, i és precis treure-la.

—Com ho faré? que no voldrà anar-se'n.

—Averigua quin és el vici més fort que tenia el soldat, i quan ho hagi averiguat, llences el que més li agradi fóra de la porta, i així que surti a buscar-ho, la tanques.

Heus-aquí que l'ànima del soldat, perquè no la veiessin, s'havia amagat darrera de la porta i allí s'estava tranquil·la i quieta. Sant Pere se n'hi va i comença d'armar-hi conversa, i conversant conversant, va averiguar que el vici més fort que tenia el soldat era el de fumar.

Ja el tinc, va pensar, i anant-se'n a

buscar tabaco, ne llençà una bona pila fóra la porta. El soldat feia molt temps que no havia pogut fumar, així es que el tabac el temptà de tal manera, que per més esforços que feu per dissuadir-se'n, la temptació era massa forta i no pogué resistir més. Va pensar que d'una correguda el culliria i tornaria a entrar dins.

Com de fet, apreta a córrer. Mes Sant Pere, que estava amatent, així que el va veure a fóra, d'una revolada tancà la porta.

El soldat ja va córrer i va fer esforços per tornar a entrar-hi, mes ja no hi va ésser a temps; la porta ja era barrada i tancada. Així és que no tingué altre recurs que quedar-se a fóra, i després de esperar temps i més temps, veient que era inútil l'esperar-se, se n'anà cap a l'infern, on encara és avui dia.

F. MASPONS I LABRÓS

De la Premsa

Davant la guerra europea

Lo que podria fer Barcelona

¿Barcelona davant la guerra europea? Si. La Barcelona intel·lectual, la Barcelona que treballa, la Barcelona culta i progressiva pot pendre una posició digne del seu cosmopolitisme i del seu valer. Cal només que els seus homes se decideixin i escampin la nova a tots els vents. No és que hagi d'ésser precisament ara, si el moment se considera poc oportú, però sí en un temps proper. De totes maneres, el que ja s'podria fer és formar ambient i anar preparant la cosa per quan sigui hora de realitzar-la.

La conflagració actual, per la seva transcendència en tots els ordres de la vida, deixarà una estela de records que no s'esborraran tan fàcilment. Uns parlaran d'episodis de la campanya, altres, de conseqüències desgraciades, tots, de rancúnies i desolacions. Les èpoques futures no trobaran en el període actual una espurna gloriosa de un bell amor... Ben al contrari, hi veuràn palesament demostrada una trista revelació, ço és: que són inútils per evitar guerres, partits internacionals, llibres pacifistes, premis Nobel, articles de periòdic, llistes de protesta, voluntats sobiranes, meetings monstruosos, discursos ardents i altres bones intencions. Solament ens resta, als que sentim l'importància venidora de la nostra responsabilitat, una vaga esperança en una possible actualització. Mentre una força superior, arbitrària i inconscient, s'imposa als homes fent-los reviure èpoques de barbarie i d'estupor, les ànimes cultes se recullen i en protesten íntimament, enfortides per l'adhesió moral, no expressada però sentida, de l'immensa majoria dels civilitzats. I és aquesta disposició d'esperit, serena i lluminosa, que 'ns fa pensar, davant el fracàs de les velles teories i del dret internacional, en un probable canvi d'orientacions. Humanament obrant és necessari, ja que no'ns serveix la trama artifi-

ciosa i desacreditada en que basavem la pau actual. Manca que 'ns sabem entendre per a poguer-lo assolir.

Que 'ns sabem entendre hem dit, perquè una cosa tan trascendent no pot ser obra de un sol home. Necessita la col·laboració de molts, principalment dels esperits més selectes de tot el món. Però aquesta col·laboració no serà segura si ans no 'ns posem d'acord. La tasca primària, doncs, és la d'acoblament, de posar-nos en contacte, de unir-nos els pacifistes, sense cap classe de distincions, en estreta germanor. Però no unir-nos per a dir que som pacifistes ni per a fer discursos més o menys sentimentals, sinó per a treballar, per estudiar, per a veure el mode com pot ser factible, donada la manera d'ésser del món, d'obtenir la pau universal.

Aquest acoblament no 'l veiem possible si no és mitjançant un congrés o reunió. No reunió de diplomàtics ni de determinades classes de la societat, sinó de tothom que tingui un gran cor i cregui en la cultura i en la civilització. Barcelona, aprofitant l'excel·lent ocasió de realitzar en 1917 la Exposició Internacional d'Indústries Elèctriques, podria també procurar que en dita època, en mig de la fastuositat de les festes de l'aveng material, s'hi celebrés aquest congrés ennoblidor, l'acte més gran sens dubte, de la cultura espiritual.

Després dels innumerables desastres i trastorns de totes menes que forçosament la actual lluita reportarà, l'ocasió fóra oportuníssima, ja que s'aprofitaria 'l moment en que el món s'excruiirà de les miseries i desvastacions de l'any deshonrat. Segurament que tindria un èxit admirable, i espiritualment parlant, una auriola gloriosa brillaria a lo entorn dels seus favoreixedors.

Quan la vida sofreix un trasbalsament extraordinari i la cultura perilla i no 's fa cas

de la civilització, els intel·lectuals, els espiritualitzats tenen l'ineludible deure de reaccionar. Per coses que 's diguin de la cultura no pot negar-se que és un decorós refugi dels homes del nostre temps. Quan se'ns insulta o se 'ns fa una mala jugada ho atribuïm a la miseria cultural. ¡Pobres de nosaltres si la treguessim de la nostra espiritualitat! Defensem-la, doncs, els idealistes, els sedejants de perfecció, els que creiem en una humanitat més bona, en un pervindre millor.

L'objecte del Congrés seria, doncs, cercar medis, maneres o lo que sigui per a que no es poguessin reproduir les guerres internacionals. Podria ésser con una pauta per a les seves tasques l'estudiar les causes de tots els ordres que determinen les guerres, d'aquestes causes, els medis de fer desaparèixer les passades i presents i les maneres de impedir les futures. Així i tot com que un objecte tan trascendental necessàriament ha de tocar moltes coses i el camp d'exploració 'l té infinitament gran, els ponents haurien de tenir absoluta llibertat de tema amb tal que llur únic fi fos, sense cap classe de partidismes, mantenir la pau del món.

A més a més de tenir-hi entrada tothom que s'interessés per aqueixa tasca excepcional i honrosa, se podria invitar d'una manera més senyalada als pensadors, catedràtics, educadors, periodistes, etc., de tot arreu.

Els acords o conclusions que s'aproveïn amb les mides que s'haurien pres per a fer-los lo més fèrtils possibles, serien aplicats i divulgats per totes les nacions.

Moltes altres coses hi ha que podrien completar i millorar l'idea iniciada si tingués la benevolença i l'ajuda dels qui podrien dur-la a la pràctica amb llur entusiasme i amb llur col·laboració.

Encara que de moment sembla una fantasia d'utopista—al començar tot és fantasia—creiem que ben preparada 's podria dur a terme. El seu objecte, o siguin els medis per obtenir la pau universal, malgrat l'excepticisme predominant, estem convençuts, també, que més tard o d'uora 's podran trobar.

No hi vol dir res que no 'ls descobreixi un sol cervell. En l'humanitat hi ha molts cervells i en l'enteniment de l'home hi ha fonts meravelloses de penetració i d'iniciativa el límit de les quals no podem capir els mortals. El que no s'hagi hagut una cosa no vol dir que no 's pugui atènyer més endavant. S'ha de tenir, doncs, esperança i convicció, i sobre tot s'ha d'empendre una valenta decisió. L'eficàcia d'aquesta depèn de la fe que hi posem tots. Pensem que 'l món, imperfecte i corrupte, només espera la obra santa del pensar enlairador.

S'ha d'estudiar l'immensa trama social amb els seus vicis, formació de forces, partits, unions i maneres d'actuar. S'han de descobrir i comanar les lleis més recòndites del cor de l'home individual i col·lectiu. Se han de veure les relacions, circumstancies i odissees de lo que més ens domina, el capital, per estudiar fins allí on pot ser força per evitar els conflictes sagnants. Cal considerar tantes coses que és impossible imaginar-les. I tot això 's determinarà en el Congrés projectat. Per això lo essencial és que se celebri que aleshores ja vindran iniciatives, projectes, plans, exposicions...

Per altra part, ¿no 's fan cada dia congressos internacionals amb fins industrials, comercials, agrícoles, mèdics, legislatius, lingüístics, etc., etc.? Doncs la pau internacional és més important que tot això. Celebrem, doncs, aquesta reunió per a bé de tots. Anc

que de la primera no 'n sortís una orientació pràctica, despertaria noves ideologies i punts de vista nous que serien objecte d'estudis i preocupacions que s'explanarien en les successives. I qui sab, si cada any se 'n verificqués una, molt seria que a copia de repetir-les no 's trobés una solució.

Mirant la qüestió des d'un altre aspecte, després de la guerra més desconsoladora que haurà vist el món, per l'Europa extraviada, un congrés d'aquesta classe podria ser una rehabilitació.

I per Barcelona, per Catalunya i per Espanya, en mig de les conveniències de la vida, i no seria l'utilitat més gran, més formosa, més ideal que 's podria treure de la futu-

ra Exposició?.. En el cedaç dels sigles la ciutat comtal i els catalans tindrien un geste d'universal admiració.

I qui sab si també, quan s'acabi la cruenta lluita, les nacions vencedores, sabent els nostres elevats propòsits, per la força moral que 'ls mateixos ens donarien, ens respectarien més en llur política de compensacions.

Tenen la paraula, doncs, les joventuts generoses de Catalunya, tots els homes pacifistes i els organitzadors de l'esmentada Exposició.

PERE LLOBERA

Valls, 11 d'Agost de 1914.

(Patria, de Valls)

La Patria i l'Estat

No sols han sigut derrotats els austriacs en varis combats pels serbis, sinó que els elements eslaus de Austria, que sumen 20 milions són francament hostils a la guerra.

Tota la premsa eslava de la Croàcia ha sigut sospesa pel governador.

Les desercions en l'exèrcit austriac són nombrosíssimes.

(Text d'un telegrama publicat darrerament per la premsa de Barcelona.)

L'amor a la *patria natural*, a la *patria veritable*, és un dels sentiments més arrelats en el cor dels humans: Per la patria sacrifica l'home fins la seua vida i la vida dels seus fills. L'amor a la Patria és senzillament sublim.

Sens atendre a les lliçons que'ns dona l'Historia, fixem-nos en les que's presenten avui davant nostre.

Un Estat fort, ja acostumat a aixamplarse amb els territoris d'altri, l'Austria-Hungria, s'anexiona la Bosnia-Herzegovina. El poble víctima, la Serbia, que no pogué evitar l'expoliació, se'n sent el cor enverinat d'odi per l'ofensa: i ve un moment en que fills seus, cecs de follia, assassinen als qui consideren opresors de la raça llur.

S'exalta amb aital motiu la ira de l'Estat que's considera tot-poderós i declara la guerra a la nació a qui havia expoliat, fent-la a tota ella responsable del crim d'alguns

de sos fills, sense considerar que ella mateixa havia encés la llur exaltació delirant.

Ja l'incendi ha començat. La Rússia, germana de raça del poble invadit, tem per el anorreament dels seus i es llença també a la brega en sa defensa. L'Alemanya, germana de raça dels elements directius de l'Estat invasor, se llença així mateix a la lluita. Després, ja vé la cadena de compromisos internacionals que han arborat a la major part d'Europa.

Però en el fons, en l'inici, és l'amor a la *Patria natural* el qui llença la primera guspira al polvorí, provocant l'explosió paorosa.

Episodis que se'ns presenten entre mig.

Obligada la França a anar a la brega contra la seua voluntat, un boig, exaltat per la temença de que la oposició pacifista ofegues l'esperit de reivindicació francès contra Alemanya, oceix brutalment an En Jaurés. I per contracop, quan semblava possible per tal raó un agreujament d'odis entre els francesos, la necessitat de defensar a la Patria amenaçada ofega miraculosament en un instant els rencors i les miseris de tots, demanant els socialistes, amb gest heròic, lloc en les files dels exèrcits nacionals i oferir llurs vides a la Patria. D'altra part, molts alsacians deserten d'Alemanya per [a allistar-se entre els soldats de la França que consideren encara sa Patria natural.

Més episodis encare.

Els italians tenen un troç de llur territori entre les urpes de l'Austria: l'Italia *no redimida* que té Trieste per capital. Per aquest motiu els italians aborreixen cordialment a llur aliada oficial. Doncs bé, ara, els italians residents a París se manifestaren sorollosament favorables a la França, sobreposant en llurs cors l'esperit reivindicador de la Patria natural sobre les conveniències d'altre ordre i fins els compromisos d'Estat. Quelcom poderós de corrent d'opinió deu haber-hi en aquest sentit a Italia quan el seu Govern fa equilibris arriscadíssims i esforços titànics per a mantenir-se neutral, malgrat el requeriment de sos aliats de la *Triplice*.

Més proves.

L'Anglaterra tanca en son si un poble desventurat que aspira a la reconstitució i al govern propi: l'Irlanda. Anys i més anys han estat els fills d'aquest poble aborrint a llur Estat dominador, arribant en els esperternes de desesperació fins al terrorisme anarquista. Però ara el Govern anglès ha patrocinat una reforma constitucional concedint el *Home Rule* a Irlanda, i l'ha fet votar en el Parlament posant-la en vies de real implantació. I l'Irlanda, davant del noble procedir del Govern que treballa per la reivindicació de la seva Personalitat, s'ofereix espontaniament a lluitar en defensa de la que sols així ha pogut considerar com ampliació de sa Patria natural.

Noves mostres segueixen.

El telegrama que fa de capçalera a n'aquestes ratlles insinua que hi ha agitació dins de l'Austria-Hungria entre els elements eslaus, manifestant-se aquests hostils al Poder Oficial que ha declarat la guerra a Serbia; i diu que deserten molts d'ells de l'Estat en el qual són presoners per anarse'n amb els qui consideren llurs germans de Patria natural. Jo no sé els graus de certesa d'aquest telegrama, però son text es de tota versemblança, puig a qualsevol se li ocorre pensar que sols la por, sols la temença dels malts pitjors, pot retenir en les files austrohongareses a tots aquests homes de raça distinta a les predominants, que no han vist mai respectada dins l'imperi la seua llengua, la seua autonomia. I és ben possible que aquests elements, en les presents crítiques circumstancies sien, segons se presentin els aconteximents de la lluita general, actiu disolvent per a l'Estat que volgué retenir-los en son sí sense respectar-los, ni estimar-los, ni reconèixer llurs drets individuals ni col·lectius.

== EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES ==

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÒNIMA

La més important d'Espanya-20 sucursals amb telefon-Central: Pelayo, 44, telef. 1,113 • Economia. Veritat en els preus

Important: La Egipcia es la única funeraria que poseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previament desinfectat.—NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital com a fóra.

Finalment. Si la Rússia en aquests instants de angoixa general, lliberés els polonesos i als finlandesos de l'odiosa tirania amb que els oprimeix, tindria en ells als millors i més ardits i més abnegats defensors del seu predomini exterior. D'altra manera s'exposaria a tenir-los també per enemics dintre de sa propia casa.

Es l'amor a la *Patria veritable*, a la *Patria natural* el que, a la llarga, governa el món. Totes les tiranies han de tenir una fi, totes les reivindicacions arriben a consumir-se un dia o l'altre, tart o dejorn i costi el que costi.

Es per això que nosaltres voldríem veure

prompte constituïda una hermosa Iberia, composta amb la federació de ses antigues Nacionalitats, integralment autònomes i amorosament enllaçades, formant un Estat, dels més poderosos del món, per no tenir en son sí cap gèrmen de dissolució provinent de justes reivindicacions desateses.

Sols aixís pot arribar-se a confondre en un sol concepte la fidelitat a l'Estat i l'amor a la Patria.

Sols aixís regnarà la pau entre els homes de bona voluntat.

M. FOLGUERA I DURÁN

(Gent Nova, Badalona).

Joffre, el taciturno (1)

Bajo este título ha publicado *Le Matin* un artículo muy interesante el doctor P. Pujade, diputado que fué de los Pirineos Orientales. Lo traducimos íntegramente por considerarlo la mejor semblanza que se ha publicado estos días del general Joffre, a quien la República francesa ha confiado la suprema dirección de sus ejércitos.

Dice así:

«¿No le conocen ustedes? Yo le conozco bien por haber estado muchas veces con sus hermanos y con él, más con sus hermanos que con él, en su casa de Rivesaltes, donde solía refugiarse los domingos, porque mi casa, en la época de las diligencias, estaba muy lejos del Colegio de Perpignan.

De muchacho era silencioso, pero muy bueno y muy afable. Silenciosamente recibió, antes de cumplir los diez y seis años, el título de bachiller en Ciencias. Nueve meses después—hecho único en los anales de nuestra gran escuela—, sin haber cumplido los diez y siete años, era admitido en la Politécnica con el número 14.

Voy a referir brevemente su carrera, a partir de ese momento. Sorprendido por la guerra de 1870, cuando estaba a punto de terminar en la escuela su primer curso, cumplió, como todos, con su deber. Después de la guerra se encargó de organizar las nuevas defensas de París, y por él y con arreglo a sus planos, fueron creadas las fortificaciones del sector de Enghien. Sobre la escarpa de un fuerte, el mariscal de Mac-Mahón, llamó a un joven teniente que permanecía sin pronunciar palabra, y le dijo:

—Reciba mi enhorabuena, capitán.

Capitán a los veintidós años. Magnífico.

Se le envió al Este para organizar las obras de defensa de Pontalier:

—Esto es muy bonito—me decía;—pero yo no voy a saber hacer más que fortificaciones. Me gustaría también mandar tropas.

Desde Pontalier se le envió al Tonkín para hacer fortificaciones y cuarteles.

Afortunadamente, llegó Courbet, que hizo dejar la paleta de albañil al capitán, en quien había adivinado—y Courbet conocía bien a los hombres—aptitudes para enviarle espada en mano, a ganar batallas. Joffre, a la cabeza de sus tropas, ganó efectivamente, espada en mano, todas las batallas cuya dirección se le encargó. Fué a Formosa con Courbet, y bajo el fuego enemigo organizó la defensa de la isla. Después se le envió a Madagascar a construir las fortificaciones de Diego Suárez, que son consideradas como maravillas en su género. Marchó malamente, al Dahonley con el coronel Bonnier, que fué derrotado y muerto por los indígenas. Joffre, que mandaba la retaguardia, sujetó a los que huían, desbarató a los enemigos y sin pronunciar palabra entró el primero en Tombuctu.

Desde entonces no ha vuelto a salir de Francia. Profesor de la Escuela de Guerra, director de Ingenieros, general de brigada, general de división, comandante de Cuerpos de ejército, ha podido dar pleno desarrollo a su genio de estratega y de organizador. Hablando de sus instrucciones, el teniente coronel Rousset escribía, hace diez y ocho meses, en «*La Liberté*»: «Son de Napoleón I y de la buena época.»

Por unanimidad ha sido designado jefe supremo de nuestros ejércitos por los miembros del Consejo Superior de Guerra, y a propuesta del General Pau.

No había pronunciado una palabra para obtener tan alto honor. No ha pronunciado una palabra para rehusarlo.

Hé aquí ahora un recuerdo.

Encontrábame en Dresde en 1911, en la época de Agadir. La delegación de parlamentarios de que yo formaba parte había sido invitada oficialmente a un gran banquete por el alcalde de la capital sajona. La gravedad de las circunstancias hacía que los labios permaneciesen mudos. Durante el banquete, la conversación no se apartó un punto del protocolo. A última hora las lenguas alemanas se desataron. En el *fumoir*, el presidente de la Exposición de Higiene

de Dresde, creyéndome sin duda más expansivo que mis colegas, me disparó a quemarropa esta pregunta:

—¿Qué piensa usted de la actual situación de Francia?

No contesté.

Repitió la pregunta.

Volví a guardar silencio.

El alemán, francófobo, como toda la burguesía alemana, se exasperó.

—Sí; yo sé perfectamente que un soldado francés vale tanto como dos soldados alemanes; pero no tienen ustedes ni disciplina ni generales.

Yo soy como las cigarras: cuando me rascan el vientre, canto.

—¡No tenemos disciplina! Tiene usted razón. No tenemos disciplina. No tenemos vuestra disciplina. La hemos sustituido por el amor de los oficiales a sus soldados y por el amor de los soldados a sus oficiales, y gracias a esto, nuestros oficiales harán pasar a sus soldados por el ojo de una aguja ¡Nosotros no tenemos generales! Comprendido... ¿Y ustedes? ¿Cuáles son? ¿Dónde lo han demostrado? Cuanto a los generales franceses yo no conozco más que a uno; pero le conozco bien. Es el generalísimo. Es el general Joffre. Les recomiendo que no se tropiecen con él.

El alemán no dijo una palabra.

Joffre el taciturno, va a responder.»

(*La Publicidad*)

Publicacions de l'Institut de Ciències

(PALAU DE LA DIPUTACIÓ)

PTES.

Arxius. Any I, fascicles I, II i III
cada un. 4

Arxius. Any II, fascicle I i II,
cada un. 4

Flora de Catalunya, per J. CADEVALL i J. SALLEN. Fascicle I. 5
Fascicle II. 5

Treballs de la Societat de Biologia, publicats sota la direcció de A. PRUNYER, Volum I. 1913. 10

Malacologia de Catalunya, per ARTUR BOFILL POCH i DE J. CHÍA. *En preparació.*

(1) Per tractar-s'hi d'un català il·lustre, ens sembla interessant reproduir aquest article. *N. de la R.*

AIGUES MINERALS NATURALS
 de la
SOCIETAT ANÓNIMA
VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridèem la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i **no fonts de origen**.

DE VENTA A TOTES PARTS

Administració: **RAMBLA de les FLORS - 18-ent.º**



VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL

MOBILIARIS
EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA * LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7

Magatzems i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

LA HISPANO SUIÇA
Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)



Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpits i els mes econòmics de essència i neumàtics.

Chassis per ómnibus camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancies sanitaris.

Per transports de 1 1/2, i de 3 tonelades i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de pràctics de ports salvament de naufragis i auxiliars de barco de pesca.

Làmpara "KRANZ"



LLUM BLANCA COM LA DEL SOL
VERITABLEMENT INSENSIBLE A LES SOTRAGADES
LLUM CONCENTRADA SOBRE L'OBJECTE, SENSE QUE
SE'N PERDI UN SOL RAIG

FORMA ELEGANT : TAMANY REDUIT

CLAVELL GERMANS
 Barcelona—Rambla de les Flors, 16 (Dipòsit)
 Mataró—Biada, 5 (Fàbrica)

COMPANIA "UNIC", S. A.
 —Corts Catalanes, 401—
 Barcelona